

נושאים בעלון
זמן קריאת שם לבת
בחירת השם
קריאה על שם אדם
חשוב
קריאה על שם
הורים
לקרא ב' שמות
סדר השמות

מתוך סדרת הספרים "לב המועדים"

עלון לב המועדים

הלכות והליכות בענין קריאת השם

גליון מיוחד לרגל הולדת בתינו שתחי' [טבת תשפ"א]

יש הנוהגים: ליתן שם רק כעבור חמישה ימים מהלידה (טעמי המנהגים עניני מילה קונטרס אחרון תתקט בשם הרב הצדיק מהר"ש מבעלז זצ"ל).

מנהג בני ספרד: לקרוא שם לבת בשבת שלאחר הלידה כשעולה לתורה וקודם שקוראים לה שם אומרים הפסוק (שיר השירים ב יד) "יונתי בחגוי הסלע" וכל נוסח סדר זבד הבת ואז קוראים לה שם (כתר שם טוב לרב גאון ח"ב אות תרעא), **הרי מנהגים שונים ולכל אחד יש על מי לסמוך.**

הטעם שקוראים את השם בקריאת התורה

לפי שקריאת השם צריכה פרסום ברבים ושתתחזק הבת בשם זה, לפי שיש נפקא מינה בשמה לכל דבר שבקדושה וכן לענין גיטין וקידושין לייבום וחליצה לירושה וליחוס משפחה וכיוצא בזה ובעת קריאת התורה נמצאים שם רבים ונתפרסם הדבר (ש"ת משנה הלכות חלק יג ס' קצ).

טעם אחר: שמתפללים על האם והילד כעין שמתפללים על הזכר בשעת הברית "קיים את הילד הזה לאביו ולאמו ויקרא שמו בישראל" אומרים את זה בציבור כן מתפללים על הבת שנוולדה בעשיית "מי שברך" או בכל אופן שהוא (ש"ת משנה הלכות שם).

רמז לדבר: על פי הפסוק (ישעי' סב ב) "וקורא לך שם חדש אשר פי ה' יקבנו", פירוש ה' זו התורה ועל זה תחילת הפסוק וקורא לך שם חדש (אוצר כל מנהגי ישרון סימן מא מילה ז, בשם ספר שלחן הקריאה טעמים מערכת אות ה ילדות סעיף ח).

רמז נוסף: מדכתיב (בראשית יז טו) "כי שרה שמה" ומיד לאחר מכן כתוב (שם טז) "וברכתי אותה" רמז ליתן שם דווקא בשעה שעושים "מי שברך" (אוצר דינים ומנהגים, ספר מנהגי בית יעקב משמיה דבעמ"ס המשב"ח על הירושלמי).

שמחה וסעודה בשעת קריאת שם

יש אומרים: שמצווה לשמוח ולעשות סעודה בשעה שקורא שם לבת שנוולדה, לפי שבאה נשמה מהעולם העליון כי הנשמה באה בעת קריאת השם כי נפש חיה הוא שמו לכן בני העליה היודעים מזה עושים מועד ויו"ט להלל ולשבח לבוראם (טעמי המנהגים קונטרס אחרון עניני מילה בשם המאור הגדול).

קריאת שם

כתב האר"י (בשער הכוונות) שהקב"ה מזמן בפי אביו לקרוא לבנו בשם שיקרא (מובא בהקדמה לספר חיים ומלך על הרמב"ם מר"ח פלאגי).

בחירת השם

לעולם יבדוק [יברר השם] אדם בשמות לקרא לבנו שם שיהיה ראוי להיות צדיק כי לפעמים השם גורם טוב או גורם רע (מדרש תנחומא פרשת האזינו סימן ז).

סמך לדבר: ממשה שקרא להושע בן נון יהושע "י-ה יושיעך מעצת מרגלים", הרי שהשם מסייע לאדם (פרדס נסים להגר"נ פרץ).

כתבו חכמי הקבלה כל השמות שבעולם אינם במקרה כמו שחושבים הבריות שאביו קורא לו כן במקרה בלי שום טעם, אלא הכל בהסכמה מאתו יתברך, שגילוי לפניו מה ענין האיש הזה ופעולתו, כן מזדמן בפה אביו לקוראו בשם (ספר עמודי שמים אות כב, עיין שער הגלגולים הקדמה כג).

זמן קריאת השם לבת

מנהג בני אשכנז

יש הנוהגים: לקרוא שם מיד בקריאת התורה הראשונה אחר הלידה (ספר ליקוטי מהרצ"א נדפס בסופו תשובה מבעל דרכי תשובה ששמע מבעל הבני יששכר, עיין תשובות והנהגות כרך א סימן תרט, ש"ת מנחת יצחק ח"ד סימן קז, הגר"ח"ק שמות בארץ עמוד סה, דרכי חיים ושלום סדר קרה"ת סי' ריט שכך הורה גם בנו הגאון בעל מנח"א ז"ל).

יש הנוהגים: שאף אם נולדה בשבת קודש אחר תפילה שחרית לקרוא שם בקריאת התורה של מנחה (ספר שאר ישוב על התורה לנכדו של הבני יששכר).

והטעם שקוראים שם מיד: לפי כשנולד בן ציותה התורה להמתין שמונה ימים עד מילתו ואז יקראו לו שם, אמנם בנקבה מדוע נמתין אפילו יום אחד מבלי לקרוא שם בישראל כי את אשר נקרא לו נפש חיה הוא שמו (בראשית ב יט) וממשיך קדושת ישראל על הולד, ואיך יאחרו קריאת השם מיום קריאת התורה הראשון (ספר ליקוטי מהרצ"א שם).

רמז לדבר: מהפסוק (בראשית ב יט) "ויצר... ויבא אל האדם... הוא שמו" כתב רש"י (שם ד"ה ויצר) ללמדך כאן שבשעת יצירתן מיד בו ביום הביאם אל האדם לקרוא להם שם עכ"ל, מכאן סמך לדבר לקרוא שם בקריאת התורה הראשונה (ספר שאר ישוב על התורה לנכדו של הבני יששכר).

יש הנוהגים: לקרוא שם בשבת שלאחר הלידה (קונטרס ויקרא שמו בישראל אופנהיימר) ובספר שו"ת דברי סופרים (סי' כו) מביא (דברי ספר תוס"ח על החי"א כלל לא אות כב) שבמדינתנו נוהגים שבעלה של הילדת בת הוא חיוב לקבל עליה בשבת הראשון שאחר הלידה, מפני שאז קורא שם לילדה בשעה שהוא עולה לס"ת.

הטעם: לפי שבזכר יש לאביו בו מצווה רבות, למולו, לפדותו, ללמדו תורה ולחנכו למצוות אבל בבת המצווה הראשונה שהאב מחויב בה היא שמירת שבת כדכתיב (שמות כ י) "לא תעשה כל מלאכה אתה בנך ובתך" ואיתא בתן אלו הקטנים ולכן קוראים בשבת (ספר פני שבת זמני שמחה קריאת שם לבת בשבת עיין שם עוד טעמים).

ראייה לדבר: מדברי המג"א (בסוף סימן רפב מביא הנהגת חיובים מספר הלבוש) שמביא את האנשים החייבים לעלות לתורה מביא את אבי הבת בתוך החיובים לעליה לתורה לכאורה משמע דאז נותן השם אף ששם אינו מבואר מענין קריאת השם רק מענין חיוב לעלות לתורה נראה שמזה נשתרבה המנהג ליתן שם בשבת (ש"ת משנה הלכות חלק יג סימן קצ).

שם האדם קובע מזלו של אדם

שם האדם קובע גם את מזלו של האדם, ולכן מוסיפים לחולה שם אחר (ראש השנה טו, ב) ולכן יש לקרא לכל אחד בשמו היהודי המקורי ששמו ומזלו נקבעו כפי מה שמכנים אותו (אוצר הידיעות אסיפת גרשון לפי א' ב' קריאת שם ב). ועיין ברמב"ם (פרק ב מהלכות תשובה הלכה ד) "שהשב בתשובה משנה שמו לומר שהוא איש אחר כי השם משנה תכונתו של אדם ולכן פרעה שינה שם המילדות לשפרה ופועה לשנות תכונותיהם", ולכן יש להקפיד לקרא על שם צדיק.

בספר מגיד מישרים (למרח הב"י פ' שמות) מובא שהשם גורם לטוב או לרע מי שנקרא אברהם נוטה לעשיית חסד ומי שנקרא יוסף או שהוא גיבור בעריות או שהוא זן ומפרנס לאחרים כמו יוסף הצדיק (עיין ילקוט שמעוני ישעיה רמז פק תמט בשם מדרש תנחומא).

אין אדם מתעורר משנתו אלא בקריאת שמו

מובא בספרים שאדם ישן אם קוראים בשמו מיד מתעורר (עיין שמואל א כו יד רד"ק שם), **והטעם**: לפי שהשם הוא חלק מהנפש של האדם שנמצאת עליו גם בשעה שישן (דבש לפי לחיד"א מערכת ש אות כ).

קריאת שם על אדם חשוב

מקור למנהג זה: ממה שכתב רש"י על הפסוק (בראשית מג ל ד"ה כי נכמרו) "וימחר יוסף כי נכמרו רחמיו", ז"ל "שאלו יוסף לבנימין יש לך בנים... אמר לו ומה טיבן של שמות הללו אמר לו כולם על שם אחי ועל הצרות שהיו לו"....

עוד מציאנו ברבי אלעזר ברבי שמעון שבא לבית המדרש והביאו לפניו שישים מיני דמים וטיהר את כולם לבעליהם, ילדו כולם זכר וקראו על שמו (ב"מ פד, ב).

עוד מציאנו שרבי נתן הבבלי באו לפניו נשים שמתו בניהן מחמת מילה, ואמר להם שימתינו עד שיבריאו, ושמעו בקולו והתינוקות חיו, וקראו את שמם נתן הבבלי על שמו (שבת קלד, א).

וכן מציאנו בבני ישראל במדבר, שהיו כמה אלפים בישראל שנקרא שמם אהרן, וביאר התנא שם שאלמלי אהרן לא היו באים אנשים אלו לעולם שהיה עושה שלום בין איש לאשתו, והיו יולדים בנים וקראו להם אהרן על שמו (אבות דר' נתן פרק ד משנה ב).

מנהגו של היעב"ץ בקריאה על שם רבותיו: החכם צבי קרא לבנו רבי יעקב עמדין ע"ש רבו של אביו רבי יעקב אבי הרבי רבי העשיל.

מנהג ישראל לקרוא בניהם על שם אבותיהם שמתו

מקור למנהג: מדברי הגמרא (מועד קטן כה, ב) "אסיקו ליה חנן על שמיה", מכאן המקור ליתן שם לבן שנולד אחר מיתת אביו על שם אביו (ספר חסידים סימן תס, ובתוס' ר' יהודה החסיד ברכות זו הביא מסדר עולם, שו"ת משנה הלכות חלק ו סימן רנב. שו"ת רבבות אפרים סימן קט בשם ספר מנחת שמואל למ"ק כה).

הטעם שאנו קוראים ע"ש אבותינו

ר' יוסי אומר הראשונים על ידי שהיו מכירין את יחוסיהם היו מוציאין שמן לשם המאורע אבל אנו שאין אנו מכירין את יחוסינו אנו מוציאין לשם אבותינו, רשב"ג אומר הראשונים שהיו משתמשין ברוח הקודש היו מוציאין לשם המאורע אבל אנו שאין אנו משתמשין ברוח הקודש אנו מוציאין לשם אבותינו (אגודה שבת פ"ק אות יז בשם מדרש רבה בראשית סדר נח פרק לו ז על הפסוק שם י כה "ולעבר נולד שני בנים").

ביאור: שהיו מכירים יחוסיהם שהיו בחיים לפניהם שראו זה את זה עד נח קראו על שם המאורע, אך אחר כך שנתמעטו השנים ואין אדם מכיר יחוס אבותיו שכבר מתו ע"כ קראו שם בניהם בשם אבותם שלא ישכחו (פירוש הרד"ו).

טעם אחר: לפי שאסור לקרא לבנו אחר רשעים דכתיב (משלי י ז) "שם רשעים ירקב" לכן נהגו לקרא על שם זקנו כי כל איש אביו צדיק (אגודה שבת יא, א, עיין יומא לח, ב אמר ר' אלעזר).

מעלת הקריאה על שם האבות או רבותיו

יש אומרים: שקריאה על שם אבותיו או רבותיו היא סגולה שתהיינה לילד כל המידות הטובות שהיו באבותיו (שו"ת הרשב"ש רצא עיין שם).

טעם אחר: על ידי קריאת השם עושה נחת רוח למתים וגורם תועלת לנשמה שנשאר זכרה בעולם, **יש שכתבו**: שעל ידי קריאת השם נעתק נפשו של המת במי שקרוי על שמו (עיין שו"ת תשורת ש"י מהד"ק סימן ה, מעבר יבק שפתי רננות פרק כג, סגולת ישראל מערכת ש צד).

טעם אחר: שמקיים בזה מצוות כיבוד אב ואם במותם (עיין מדרש רבה בראשית פרשה לו, מילה כהלכה סימן יד, עיין אוצר המנהגים עמוד שלט תשובות והנהגות כרך ד סימן רכח).

טעם אחר: זכר וכבוד [לאבותיו] ולצדיקים שלא ישכחו האבות (שו"ת מנחת חיים ח"ג אבהע"ז סימן מג), **ועוד** שקריאה על שמם מסוגל להזכיר זכות צדקתם שיהיה הבן הנולד מוצלח ביראת שמים ובכל ענינו וילך בדרכיהם, וגם אם ידע שנקרא על שמותם אולי יעורר את עצמו פעמים להתבייש מלצאת חוץ לגדר כ"כ ויזכור להתדבק במעשי אבותיו או רבותיו הקודמים (שו"ת מנחת אליעזר ח"ד בסימן כז, כענין זה כתב הגר"ח פלאגי בספרו נפש חיים מערכת הש' אות צח).

לקרא שם אחד

יש הנהיגים: לקרא לילד או לילדה רק שם אחד, **והטעם**: לפי שבדרך כלל נוהגים לקרא לילד בשם אחד מטעמי נוחות ונמצא השם השני נשכח ויכול לבוא לבעיות ההלכתיות כגון בכתובת כתובה וכתובת הגט וכוד' (שו"ת תשובות והנהגות ח"א א ס' תרח בשם החזו"א, שו"ת רבבות אפרים ח"ד עמוד יט). **ויש** שלא הקפידו בדבר (הגר"ח) הבוא בספר שמות בארץ פרק ט עמוד פח).

קריאה בשני השמות

יש אומרים: שכיון ששם האדם נקבע לפי מה שקראו אותו, ולפי זה מי שנקרא בשעת קריאת השם ב' שמות ואחר כך נקרא רק בשם אחד, אין לו אלא שם אחד, ואם רצונו לקרא שני שמות יש לדקדק לקרא לו אחר כך בשני שמות (אוצר הידיעות אסיפת גרשון לפי א' ב' קריאת שם ב בשם החזו"א). בספר שמות בארץ (פרק ט עמוד פח) כתב בשם הגר"ח ק' וזה לא שמענו.

נתינת שם אחד מתוך שני השמות

יש אומרים: כשיש לאדם ב' שמות ונותנים לאדם רק שם אחד אין זה כלל שם של הראשון לפי שב' השמות הוא שם אחד ארוך (שו"ת תשורת שי אר"ח סימן ח בסופו אות לא בשם החזו"א).

לצרף שני שמות של ב' אנשים

יש אומרים: שאין לצרף ב' שמות של ב' אנשים יחד ולתת אותם לילד אחד (עיין שו"ת ערוגת הבושם אר"ח ח"ב סימן ריט), ויש שלא הקפידו בדבר (עיין בין איש חי שופטים ש"ש כז, שו"ת שדה ארץ ח"ג כב).

כינוי שם או קיצור שם לילד

יש שהקפידו שלא לקרא לילד בקיצור השם או בכינוי כל שהוא, אלא בשמו הנקרא לו בקריאת השם, **והטעם**: לפי שלפני שנולד האדם נקרא שמו בעולם העליון בשם זה והניחו בלב ההורים לקרא לו כך ונמצא

כשמשנים שמו המקורי ממה שנקרא בקריאת השם מחסרים ממנו את הקשר שלו לשורש (ש"ת רבבות אפרים ח"ד עמוד יט).

ויש אומרים: שאפשר לקצר שמו של אדם לכתחילה כגון יוסף ליוסי (ספר כתור שם טוב ח"ב קיב בשם הגר"ח ק), **ראיה לדבר**: שהנה אליהו הנביא נקרא בכל נביא שמואל אליהו ובתרי עשר (בספר מלאכי נ כג) כתוב "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא.." (ספר אלה שמות).

לקרוא שם דומה לשם הנפטר

יש אומרים: שגם שם הדומה לשם הנפטר נקרא על שם המת, ומצאינו כדבר הזה (עיין ים של שלמה גיטין פרק ד סימן כו) שהיה אחד שם אביו "מאיר" וחמיו "אורי" וקראו "שניאור" כלומר שני אור מאיר הוא אור ואורי זה אור (וכן מבואר בבית שמואל אבהע"ז סו"ס קכט שמות נשים א).

שמות על שם חיות

ישנם שמות שנקראו על שם חיות כמו "אריה" "צבי" "דב" "צביה" "אילה" וכדומה (שם גדולים לחיד"א מערכת גדולים אות ו ג), **והטעם**: מובא (שם) מחכמי אשכנז שקבלו שמי שיש לו שם חיה ינצל מחולאים ולכן קראו בשמות חיות.

שמות של מלאכים

המנהג הוא לקרא בשמות מלאכים או שמות הקודש שהם בשבחי הקל כגון "צוריא"ל" וכן בשמות מלאכים "גבריא"ל" "מיכא"ל" (רמב"ן בראשית לג כ, תשב"ץ חלק א סימן קעז, אחיעזר ח"ג סימן לב).

שם שיש בו שם השם

יש הנוהגים: לקצר שם שיש בו שם של השי"ת כגון "אליעזר" לליזר, "יהודה" יודל, "יהושע" שיע, **והטעם**: משום שיש בו שמות של ה' יתברך ונזהרים מלהזכירו בכדי (ספר יוסף אומץ בסדר הלימוד).

לקרא על שם אדם חי

יש הנוהגים: ובפרט בני אשכנז שלא לקרא על שם אדם, הורים וכדו' בעודם חיים (ספר חסידים סימן תס), **סמך לדבר**: מהפסוק (תהילים מה יז) "תחת אבותיך יהיו בניך" היינו כאשר אבותיך אינם עוד בחיים רק אז תקראו בשמותם (פירוש אזולאי על ספר חסידים תס).

ומנהג [בחלק] בני ספרד לקרא אף בחייהם (שדי חמד ח"ז מערכת חתן וכלה ה שהביא כן מהחיד"א).

לקרא שם ע"ש אדם שסבל יסורים או אדם שמת בקיצור ימיו

יש הנוהגים: שאין קוראים שם על אדם שסבל יסורים או אדם שמת בקיצור ימים (בית שמואל אבהע"ז ס"ס קכט), דין זה מצאנו בספר ים של שלמה (גיטין פרק ד סימן לא בדיני השמות) בשם ישעיה שכתב שאף שישעיהו הנביא היה נקרא ישעיהו אין העולם רגילים לקרות על שם הנביא משום דריע מזליה שנהרג אלא קראו אותו ישעיה על שם ישעיה שנמצא בדברי הימים.

כמה נקרא קיצור ימים

יש אומרים: שאדם שנפטר לאחר גיל חמישים אינו נקרא צעיר (שמות בארץ פרק יב עמוד קיג בשם הגר"ח ק), **ובשם הגריש"א** מובא שצעיר נקרא אדם שנפטר לפני גיל שישים (שם הערה 62). **ויש אומרים**: שצעיר זה עד גיל ארבעים (הגר"ש דבילצקי ה"ד בספר קוראי שמו).

ויש אומרים: שעל הורים אין קפידא בכך ואף אם נפטרו צעירים אפשר לקרא בשמותם (שמות בארץ פרק טו עמוד קצח בשם הגר"ח ק).

צדיק שנפטר בקיצור ימיו

יש אומרים: שצדיק שנפטר בקיצור ימים ושנים מותר לקרא על שמו, **והטעם**: לפי שקיצור ימים אצלו אינו קללה אלא שתמו שנותיו כי השלים הכל ולכן קוראים על שם "שמואל הנביא" ו"שלמה המלך" אף שחיו נ"ב שנים (אגר"מ יור"ד ח"ב סימן ככב, עיין תשובות והנהגות כרך ד סימן רכח).

צעיר שנהרג בצעירותו בחורבן יהדות אירופה

יש אומרים: שאדם שנהרג בצעירותו בחורבן יהדות אירופה לא צריך להקפיד בכך ואין ריעותא בשם הנפטר, **והטעם**: לפי שזה היה גזירה על כל הציבור ולא על היחיד (תשובות והנהגות כרך ד סימן רכח).

עצה לדבר: כשרוצים לקרוא על מי שנפטר צעיר או חי ביסורים שיקראוהו על שם הנפטר הצעיר ויכוונו לשם צדיק מפורסם בעל אותו השם (תשובות והנהגות כרך ד ס רכח בשם הגאון ר' יעקב קנייבסקי זצ"ל).

קריאת שם של נקבה אחר הזכר

יש הנוהגים: שלא לקרא לנקבה אחר זכר שנפטר, **והטעם**: על פי הקבלה, **טעם אחר**: לפי שזכר יש לו מעלה יותר מנקבה כי הזכר מקיים מצווה עשה שהזמן גרמא משא"כ האשה ואם קוראים שם הזכר בשם הנקבה שמתה ודאי יש לה עלייה ומעלין בקודש משא"כ אם קוראים נקבה על שם זכר המת ח"ו ירידה יש לו (ש"ת מילי דאבות ח"ה ה"ע סימן ד).

קריאת שם על שם החמות [שם משפחה]

מצאנו כמה אנשים שנקראו על שם חמותם.

המהרש"א רבי שמואל אידליש חתם עצמו בשם זה על שם חמתו "אידיל" שתמכה בו ובישיבה.

וכן האחים הגאונים רבי לייב חנהליש בעל חידושי מהרל"ח [נפטר בשנת שנו"ן] קרוי על שם חמותו חנה שתמכה בו ובישיבה שלו.

וכן אחיו רבי יעקב תמרליש קרוי על שם חמתו תמר (אוצר הידיעות השלם פרק נא מהות השם).

ליתן שם שהיה מקובל בדורות הקודמים

יש אומרים: שאין ליתן שם לילד שמתבייש שקוראים בו כגון שם של נשים שהיו בדורות הקודמים, ואם רוצים לקרא בשם זה יוסיפו עוד שם ויקראוהו בשם הנוסף (אורחות רבינו מילה לא בשם הגר"ח בשם החז"א), **ויש אומרים**: שזה הטעם שלא נותנים שמות של תנאים ואמוראים וכן שמות נשים שהיו בזמן התנאים.

לקרא על שם שהיה לפני זמן אברהם אבינו

יש אומרים: שאין לקרא שם אדם אלא מאברהם אבינו ואילך, והנקרא בשם שקדם לאברהם אבינו אינו נכלל במי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצריו (מב"ט בתשובה חלק א סימן רעו). **ויש שהקשו** (חיד"א ברכי יוסף חיר"ד רסה ו) שמצאנו שלא חששו לזה, מצאנו שם (בראשית ה יב) מהללאל שהיה נין של שת, ובמשנה באבות (ג א) מצאנו תנא "עקביא בן מהללאל", יש שהקשו מאלישע הנביא שזה שמו של בני יון (בראשית י ד) בן יפת בן נח (פתחי תשובה יור"ד רסה י', ועיין ספר שמות בארץ פרק ט עמוד פ שהביא ל"ב מקמות שלא חששו לזה).

לקרא על שם גרים

יש אומרים: שאין לקרא שם אחר גרים כמו "אונקלוס", "יתר" וכדו' (ספר זכר דוד), **ויש** שלא הקפידו בכך (הגר"ח ק שמות בארץ עמוד מ).

הטעם שקוראים שם דות אע"פ שהיתה גיורת: לפי ששם זה ניתן לה אחר שהתגיירה (כמבואר בזהר החדש מדרש רות מאמר רות וערפה) "קודם שנתגיירה נקראת גילית ולאחר שנתגיירה נקראת רות".

לקרא לשני בנים בשם אחד

לא יקרא לשני בניו בשם אחד, **והטעם:** משום עין הרע (פתחי תשובה יור"ד סימן קטז ס"ק ו, בהשמות לסימן לד, שו"ת אדני פז סימן כה).

לקרא על שם עצמו

אין אדם קורא בנו בשם של עצמו (חיד"א בפירושו לברית עולם לספר חסידים

חס), **והטעם:** משום פגיעה בכבוד האב לפי שאם יהיו לאב זה עוד בנים אחרים, אסור להם לקרא לזה בשמו, כיון שהוא כשם אביהם (ברית אבות ח יא, שו"ת חלקת יעקב חלק ב סימן קכ).

ובעל הנתיבות יעקב היה שמו רבי יעקב ונקרא כשם אביו שגם הוא נקרא יעקב, **והטעם לכך** לפי שאביו היה שקוע בלימודו, ובעת הברית כאשר הגיעו ל"ויקרא שמו בישראל" חשב אבי הבן ששואלים אותו לשמו וענה יעקב וכך נשאר השם (הובא בגם אני אודך עניני שמות בני אדם בשם ספר עולת שלמה)).

לקרא שמות של רשעים

יש אומרים: שאין לקרא לבנו שם של אדם רשע (אגודה שבת פ"ק יז) שנאמר (משלי י ז) "ושם רשעים ירקב", ואמר ר' אלעזר רקיבות תעלה שמותן דלא מסקינן בשמיהו (יומא לח, ב), **ביאור:** לא יקרא אדם לבנו שם אדם רשע, **ופירש ר"ח** (שם בד"ה שם רשעים) שאין אדם שנקרא בשם כזה מצליח (עיין ספר מעבר יבוק מאמר שפת אמת יב בטעם הדבר).

יש אומרים: שהקפדה דווקא שהשם עצמו מורה על זה שהיה רשע כגון דואג דדרשינן דואג שהיה הקב"ה דואג שמה יצא לתרבות רעה (עיין פני יהושע ר"פ שני דיני גזירות כתובות קד, ב).

שם המשותף לרבים

יש אומרים: שדין זה נאמר רק בשם שלא מצאנו באיש אחר חוץ מאדם רשע אבל שם המשותף לרבים שנקראים כן, אין לחוש (עיין שו"ת הרמ"א מא שהוכיח כן מתוס' כתובות קד, ב ד"ה שנה, הגרע"א יור"ד רסה א ד"ה ידיד מבטן).

שם ישמעאל

הטעם שלא הקפידו שלא לקרא בשם זה ומצאנו כמה גדולי תורה שנקראו בשם זה (עיין כתובות סד, א, ישמעאל איש כפר ימא נדרים נז, ב) לפי שישמעאל היה צדיק בעת שנולד כמו שנאמר (בראשית כא יז) "באשר הוא שם" צדיק באותה עת ולכן אף שקלקל אחר כך לא אכפת לו, ורק עשו שהיה רשע מתחילתו שכבר בבטן אמו היה פונה לעבודה זרה (עיין רש"י בראשית כה כב ד"ה ויתרצו) לכן לא קוראים בשמו (החיד"א בשם גדולים מערכת א אות לב).

צוואת ר' יהודה החסיד על השם יהודה

בצוואת ר' יהודה החסיד (סעיף נא) כתב "לא יקרא איש מזרעו את בנו יהודה ולא שמואל".

הטעם שאין העולם נוהגים בזה: לפי שיש דברים מצוואת ר' יהודה החסיד שמקובל שהוא רק לזרעו (עיין שו"ת שם אריה יור"ד כז).

סדר השמות – מנהג בני אשכנז

הזכות בשמות השם הראשון שייך לאם והשם של הבן השני שייך לאב וכן הלאה בסירוגין (ליקוטי מהר"ח בסדר המילה ד"ה א"א, דברי יחזקאל חלק המכתבים ס' מח), **והטעם:** כיון שהמנהג אצל לומדי התורה שאבי האשה מתחייב ליתן לזוג כמה שנים מזונות על שולחנו כדי שחתנו יתמיד בתורה (ליקוטי מהר"ח שם).

טעם אחר: כיון שאשה אחר חתונתה עוזבת את אביה ואמא והרי היא כמנותקת מחברתה וסביבתה וכדי שלא יפסיק הקשר לגמרי עם הוריה ומשפחתה ניתן לה הזכות לקיים יד ושם להוריה על ידי קריאת שם הילד הראשון על שמה (שו"ת כתר אפרים ס' לט).

מנהג הספרדים בסדר השמות

יש מהספרדים שנוהגים לקרא לבן הראשון על שם אבי הבעל והבן השני על שם אבי האשה גם כשהם בחיים.

ראייה לדבר: מדכתיב אצל יהודה בקריאת שם של הילד הראשון (בראשית לח ג) "ויקרא את שמו" בשני (שם ד) "ותקרא" והשלישי (שם לח ה) "ותקרא שמו" וכתוב שיהודה היה "בכזיב בלדת אותו" ולמה הוסיפה התורה שהיה בכזיב לפי שהשם היה לו שייך ליהודה ולכן כתב שהסיבה שהיא קראה את השם ולא הוא לפי שהיה בכזיב (דעת זקנים מבעלי התוס' בראשית לח ה).

בסגולה לקרא בחיים

יש אומרים: שקריאת השם על שמו של אדם בחייו הוא סגולה לאריכות ימים (מילה כהלכה סימן טו).

קריאה על שם המועד

יש אומרים: שתינוק שהברית שלו בפורים יש לקרא מרדכי (תשב"ץ ח"ג ס' ח) ובתשעה באב יש לקרא מנחם (תשב"ץ שם), ומי שנולד בסוכות יקראוהו שמו ע"ש האושפיזין של אותו יום, ומי שנולד בחנוכה יקראו על שם הנשיאים או מתתיהו (ספר ברית עולם ע' 232). יצחק ברו"ה (עיין לקט יושר דף 52).

שם מפרשת השבוע

יש הנוהגים: לקרא שם המוזכר בפרשה השבוע שבו נולד התינוק או מהפטרה, **והמקור** מדברי התרומת הדשן שכתב שיקראו שם מעניינא דזמן בפסח יקראו יצחק למדו מכאן שראוי לקרא על שם הפרשה או הפטרה שזה מעניינא דיומא (חותם קודש יא, משנת הלכות ח"ט שח)

תכונות הילדים

החינוך (תצווה תצח) כתב אמרו חכמי הקבלה שטבע האב צפון בבניו, (וכן ברע"ב עדויות פרק ב משנה ט) ובפמ"ג (א"ח קכח א"א ס"ק סב) כתב שהנקבות עיקר בתר מזג וטבע האב וזהו שאמר הכתוב (ויקרא כא ט) "את אביה היא מחללת". **יש אומרים:** שטבע הבן נקשר יותר בטבע האם מאשר האב, וכשאדם צדיק ובעל ענוה ואיש מידות זה מוכח שאמו היתה צנועה ובעלת מחשבה טובה על כן זכתה לו כי הענף הטוב יעיד על מעלת השורש (רבינו בחיי ויקרא כד יא).

ראייה לדבר: מדכתיב (ויקרא כד יא) "ושם אמו שלומית בת דברי" כי סיבת החטא בא בגלל אמו וזהו שאמר דוד המלך בתהילים (פו טז) "והושיעה לבן אמתך" שטבע האדם דומה לטבע האם (רד"ק שם).

הטעם שתינוקות אינם יודעים לדבר

הסיבה העיקרית כיון שאין לו דעת לכן אינו מדבר (מהר"ל גבורות ה פרק סד).

הטעם שלא נברא התינוק בדעת ויוכל לדבר מיד עם לידתו.

כדי שלא יגלה התינוק את אשר ראה קודם הילדו בעולמות העליונים שהרי קודם הלידה אמרו חז"ל (נדה ל, ב) שהתינוק נר דלוק לו על ראשו והוא צופה ורואה מסוף העולם ועד סופו וכשהוא אינו מדבר כמה שנים נשכחו ממנו כל הדברים שראה (רוקח בספרו חכמת הנפש עמוד עט).

טעם אחר: לתינוק התינוק, היינו שאם יהיה בו דעת ומיד ידבר ובאם ידבר דבר שאינו הגון יכנו הגדול מכה אחת וימות לפיכך לא נתן הקב"ה דעת מלא עד מלא כוחו עד עשרים שנה שיוכל לסבול ולמנוע עצמו מן חבריו (ספר חיים מהדורת נקר עמוד 77).

טעם אחר: הדבר לטובת התינוק, והביאור שאם היה שכלו של אדם והכרתו שלמים כבעת גדלותו ויכיר יתרון בני אדם עליו בהנהיגם עצמן ובמהירות תנועתם ונקיותם ויראה עצמו בהפך כל זה, היה מת מדאגה והיגון (רבינו בחיי אבן פקודה בספרו חובת הלבבות שער הבחינה פארק ה).